

Sisältö

Esipuhe.....	11
Johdanto.....	14

Osa 1

Moninaisuuden yhteydet työyhteisön toimintaan.....	21
Ajattelumme perustuu luokitteluihin.....	22
Luokittelut auttavat ja rajoittavat.....	22
Ajatuksilla johdamme itseämme ja vaikutamme elämäämme.....	25
Moninaisuus ja sen hyödyntäminen.....	29
Erilaisuudesta moninaisuuteen.....	29
Mosaiikki – moninaisuuden kehittämis-, tutkimus- ja tiedotushankkeet.....	34
Moninaisuusosaaminen.....	38
Moninaisuusjohtaminen.....	43
<i>Tuloksellinen johtaminen</i>	45
<i>Muutos vastustamisesta oppimisen näkökulmaan</i>	52
Moninaisuuden vaikutukset.....	57
Hyvinvoiva ja toimiva työyhteisö.....	61
Henkilöstönäkökulma ratkaisevan tärkeä.....	61
Ryhmän kehitysvaihe ja yhteisöllisyyden kokemukset.....	62
Tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden kokemukset.....	66

Luottamuksen kokemukset.....	73
Syrjimättömyyteen tähtäävä lainsäädäntö.....	77
Ihmisoikeudet ja tasa-arvo.....	77
Työturvallisuus ja työterveys.....	80
Lainsäädännöllisiä moninaisuuden tukemisen keinoja.....	83
Osa 2	
Moninaisuuden kerrostumia.....	89
Moninaisuus kerrostuu.....	90
Sukupuoli.....	91
Sukupuolittavat käytänteet.....	91
Sukupuolten tasa-arvo työelämässä.....	96
Naisten ja miesten palkkaerot.....	100
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen.....	106
Ikä.....	109
Ikä työelämässä.....	109
Eri-ikäisten työntekijöiden tukeminen.....	117
Työkyky.....	120
Työkyvyn määrittely ja mittaaminen.....	120
Työkyvyn heikentyminen.....	122
Vammaisuus ja vajaakuntoisuus.....	123
Muu fyysinen moninaisuus.....	127
Sairastavuus.....	129
Työkyvyn säilyttämisen tukeminen.....	133
Työsuhteen laatu.....	141
Pysyvyys ja määräaikaisuus.....	141

Työn epävarmuuden merkitys	144
Vuokratyö ja töiden ulkoistaminen	156
Etätyö	159
Piiloilytyö	162
Irtisanomisten vaikutus töihin jääviin	163
Tiedot ja taidot	164
Asiantuntijat ja vasta-alkajat	164
Osaaminen työn tuottavuustekijänä	166
Yksityiselämän tilanne	169
Työn ja yksityiselämän sovittaminen yhteen	169
Yksilöllisten elämäntilanteiden tukeminen	179
Etninen, kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus	183
Suomalainen etnis-, kielellis- ja kulttuurimoninaisuus	183
Etnisyys työelämässä	188
Arvomaailma ja elintavat	207
Osa 3	
Ristiriidat ja niiden ratkaisu	
moninaisissa työyhteisöissä	215
Ristiriitatilanteet	216
Asia-, henkilö- tai menettelytaparistiriita	216
Ristiriitojen yleisyys	221
Ristiriitojen käsittely ja ratkaisu	224
Yksilölliset käsittelytavat	224
Tuloksellinen ratkaisu	231

Kiusaamisen, syrjinnän ja seksuaalisen häirinnän poistaminen ja ehkäisy	238
Työpaikkakiusaaminen ja syrjintä	238
Kateus työpaikkakiusaamisen muotona	245
Seksuaalinen häirintä	247
Vaikkeiden asioiden puheeksi ottaminen	254
Kiusaamisen ja syrjinnän käsittelyprosessit	257
Työnantajien ja työntekijöiden yhteistoiminta vuorovaikutuksen keinona	260

Osa 4

Moninaisuus ja sen hyödyntäminen työyhteisön tuottavuustekijänä	263
Moninaisuuden ja tuloksellisuuden yhteydet	264
Mosaiikki-tutkimuksen tehtävät	264
Mosaiikki-tutkimuksen toteuttamisen reunaehdot	265
Mosaiikki-tutkimuksen keskeiset muuttujat	266
Malli moninaisuuden ja tuloksellisuuden yhteydestä	268
Moninaisuuden kerrostumien yhteys tuloksellisuuteen ...	275
Sukupuolen merkitys	275
Iän merkitys	283
Työsuhteen laadun merkitys	285
Tietotaidon merkitys	289
Yksityiselämän tilanteiden merkitys	291
Muita huomioita	293
Tasa-arvon toteutumisen yhteys moninaisuuteen ja tuloksellisuuteen	295

Ristiriitojen tuloksekkaan käsittelyn yhteys moninaisuuteen	299
Erlaisia ristiriitoja eri tavoin käsittelevät työyksiköt	299
Työajan menetys ristiriitojen käsittelyyn	306
Moninaisuusosaamisen ja -johtamisen kehittäminen	316
Moninaisuusosaamisen kehittämisprosessi	316
Hyvin toimiva moninainen työyhteisö on monen tekijän tulos	322
Moninaisuusosaamisen mahdollisuudet	322
Lähteet	340
Kirjoittajat	364
Liitteet	366
Liite 1. OTM-mittari	366
Liite 2. OTM-profililomake	373